

Verlag werkateliers en inloopbijeenkomsten - oktober 2018

Van 23 tot en met 31 oktober 2018 heeft de projectorganisatie vijf gebiedsgerichte werkateliers en twee openbare inloopbijeenkomsten georganiseerd. In de werkateliers is gesproken met enkele tientallen belanghebbenden: bewoners van omliggende dorpen, (agrarische) ondernemers, grondeigenaren en belangenorganisaties voor recreatie en natuur. De inloopbijeenkomsten zijn in totaal bezocht door zo'n 150 geïnteresseerden.

Per deelgebied zijn mogelijke keuzes behandeld aan de hand van thema's, zoals:

- toegankelijkheid van het gebied
- recreatieve voorzieningen in het gebied en ontwikkeling van voormalige steenfabrieksterreinen
- de combinatie van rivierverruiming, landbouw, bedrijvigheid en landschap
- duurzame energiewinning

Alle bijeenkomsten verliepen in gemoedelijke sfeer.

Opbrengsten werkateliers Rheden en Arnhem

De werkateliers voor de Arnhemse en Rhedense uiterwaarden hadden een sterke agrarische insteek. De agrariërs gaven nadrukkelijk aan dat het voor natuurinclusieve landbouw cruciaal is dat de bedrijven over voldoende gronden kunnen beschikken om de gewenste extensiveringsslag te maken. En dat die gronden dicht bij elkaar en bij de bedrijfsgebouwen liggen om onnodige rittijden te beperken en hergebruik van producten en afval binnen het bedrijf rendabel te maken. Verkleining van het beschikbare landbouwareaal is daarom tegengesteld aan de gewenste verduurzaming van de landbouw. Na uiterwaardverlaging zou de landbouwopbrengst te laag worden, zelfs voor natuurinclusieve landbouw. Eventuele verlaging van de natuurlijke oeverwallen (zomerkades) zien de agrariërs evenmin zitten. Nu overstroomden de uiterwaarden zelden. Een periodieke winteroverstroming kan weliswaar ook landbouwkundig voordelig zijn, maar het risico bestaat ook op zomeroverstromingen.

Vanuit natuurverenigingen werd aangevoerd dat juist op de oeverwallen de meest bijzondere en kwetsbare natuur aanwezig is. Twee grote agrariërs doen mee aan het pilotproject 'De Heideboerderij' accepteren struinpaden op hun gronden en steunen herstel en uitbreiding van de hegeenstructuur (uit zowel ecologische als cultuurhistorische redenen) in de Velperwaarden. Een belangrijke randvoorwaarde daarvoor is dat financiering van het beheer en onderhoud gedurende meerdere decennia geregeld wordt. Sommige agrariërs pleiten voor het gebruik van stalmest om meer vogels (geen ganzen) in de uiterwaarden te krijgen en een extra 'weidevogeldrone' om de nesten beter te kunnen vinden en beschermen. Een andere grote agrarische ondernemer hecht vooral aan een ongestoorde, doelmatige bedrijfsvoering.

Herontwikkeling van Terrein De Groot in Rheden roept veel enthousiasme op. Met daarbij verschillende wensbeelden die overigens niet overeenkomen met de wens van de huidige eigenaar. Sommigen willen de opstallen slopen en het terrein "teruggeven aan de natuur", anderen zien kansen in een recreatief-educatief centrum, waarbij zonnevelden en andere vormen van duurzame energiewinning kunnen bijdragen aan het dekken van de exploitatiekosten. Dit alles zou te combineren zijn met een natuurvriendelijke potstal en hoogwatervluchtplaats voor vee. Een geul om het terrein heen biedt kansen, maar roept op dit moment vooral veel vragen op, zoals: is het technisch mogelijk, is er genoeg ruimte, levert het qua waterstanddaling wel wat op, en is het nadelig voor de scheepvaart.

Met betrekking tot de infrastructuur behoort verbetering van de entrees en een fietspad langs de A348 naar de Havikerwaard tot de grootste wensen. Over een veerpont of fietsbrug naar het Rhederlaag verschillen de meningen. Ten zuiden van Terrein De Groot vraagt men niet om fietspaden, wel om struin- of wandelpaden. De kwetsbare natuur vraagt daar, volgens de

aanwezige natuurvereniging, wel om het weghouden van honden. Vanuit de sportvisserij is er grote behoefte aan meer, met de auto goed bereikbare visstekken.

Opbrengsten werkatelier Zevenaar - Rhederlaag

Het afgelopen jaar zijn enkele belangrijke beslissingen genomen over versnelde afbouw van de zandwinning en aanleg van de overnachtingshaven bij Giesbeek. De verschillende belanghebbenden rondom het Rhederlaag hebben met het IGOR (Integraal Gebiedsoverleg Rhederlaag) al een vast overlegplatform. Men kent elkaar en respecteert elkaars belangen. Bij ondernemers en bewoners is draagvlak voor maatregelen met het oog op een toekomstgerichte kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag.

De grootste en breed gedragen wensen zijn: een continue verbinding met Rheden, een verkeerskundig veiligere en aantrekkelijke Marsweg, een openbaar toegankelijke Rhederlaag, verbeteren van het toeristisch overstappunt (TOP) bij Lathum en zonnepanelen op daken. Discussie is er over een fietsbrug versus een jaarrond-veerpont naar Rheden (vooral de ondernemers zijn voor een fietsbrug), over een bestemming voor de Bahrse Pol, over het al dan niet openstellen van de Vaalwaard voor wandelaars en recreatievaart en over landschappelijk ingrijpender vormen van duurzame energiewinning.

Opbrengsten werkatelier Zevenaar – Koppenwaard

Bij het werkatelier Koppenwaard bleek geen behoefte aan een fietsbrug tussen de steenfabrieksterreinen van de Koppenwaard en Terrein De Groot in de Velperwaarden. Vanuit historisch oogpunt zou men herstel van de veerpont bij de Lathumse Veerweg waarderen, maar of daar voldoende klanten voor zouden zijn vindt men twijfelachtig. Voorstanders van een fietsbrug willen deze op de huidige locatie Rhederlaag en anders niet, omdat de fietsers in de Koppenwaard op "de verkeerde plek" het gebied binnenkomen en de veerpont bij Rhederlaag dan naar verwachting verdwijnt. Anderen zijn sowieso tegen een brug, vanwege de landschappelijke aantasting, de kosten en omdat 'een veerpont veel leuker is'.

Men was eensgezind over de gewenste recreatieve voorzieningen. Men wil geen horeca, woningen of bezoekerscentrum op het voormalige fabrieksterrein. Geen verharde paden en dus geen fietspaden ("fietsen kan prima op de dijk en de (wel veiliger te maken) Marsweg). Wel is behoefte aan meer struinpaden, ook over het voormalige (veilig en beleefbaar te maken) fabrieksterrein en vooral over de zomerkade. Dilemma bij struinpaden is dat dit gevaarlijke situaties kan opleveren in contacten tussen koeien (of vooral stieren) en mensen. Bovendien komen met de wandelaars vaak ook honden. Honden worden ondanks een gebod op aanlijning vaak toch losgelaten. Zij verjagen vogels en wild. Een bacterie in hondenpoep kan bovendien leiden tot doodgeboren kalveren.

Rivierverruiming levert veel discussie op. Daarbij zorgt de nevengeul voor verwarring, omdat een geul vooral natuur en waterkwaliteit kan dienen of vooral de hoogwaterveiligheid. Het doel is van grote invloed op de afmetingen van de geul. Een smalle, niet-aangetakte geul (feitelijk het natuurvriendelijker maken van de bestaande watergang) lijkt wel op draagvlak te kunnen rekenen. Verlaging van de zomerkade ook, zolang dat niet leidt tot zomerse overstromingen, de veiligheid en bereikbaarheid van het Rhederlaag en Riverparc niet verslechtert en er geen uiterwaardverlaging wordt toegepast. Dit laatste met het oog op behoud van de vruchtbare, zeer rendabele landbouwgronden en het cultuurlandschap. Er is brede steun voor behoud van het (eventueel extensiever) agrarische gebruik van de Koppenwaard, mét koeien en heggen.

Opbrengsten werkatelier Westervoort/ Duiven

Bij het werkatelier Westervoort/ Duiven bleek dat de grondgebruikers behoefte hebben om de gronden in de Westervoortse uiterwaarden te kunnen blijven gebruiken. Dit is strijdig met de realisatie van grotere geulen. De agrariërs zijn weliswaar geen eigenaar van de gronden, maar de pacht is voor drie bedrijven (waarvan twee aan de overzijde in Arnhem) heel belangrijk. Zij vinden

het "zonde" om goede landbouwgrond op te offeren aan rivierverruiming. Dijkverhoging zou de betere optie zijn.

Bij het afpellen van de rivierkundige maatregelen blijkt er wel eensgezinde steun voor het stroomlijnen van het bedrijf Struyk Verwo, het verlagen van de kade onder de A12 en het aanleggen van een geultje achterlangs de voormalige steenfabriek Emptepol. Aanvullend zou een kleine op waterkwaliteit gerichte geul wellicht een optie zijn, waarbij de oproep is om dit dan vooral op minder goede landbouwgrond te doen. Ruilen van gronden is hier een sleutel naar een goede oplossing. Verder moeten we eerst weten welke waterstandsverlaging de verschillende maatregelen opleveren en wat ze kosten, voordat verder praten zinvol is.

Verbetering van de recreatieve ontsluiting van de uiterwaard is niet makkelijk. Wandelaars nemen honden mee resulterende in stress bij de schapen en het risico op besmetting van de hooilanden met een bacterie in de hondenpoep die bij het voeren van de koeien leidt tot miskramen. Een pad langs de bedrijven leidt in de toekomst wellicht tot vergunningsproblemen voor de ondernemers. De gewenste structuur is bovendien afhankelijk van de keuzes met betrekking tot stroomlijning van de bedrijven en situering van een geul.

Wel bestaat brede steun voor het ontoegankelijk houden van het stukje uiterwaard ten noorden van de A12 en voor verbetering van de verbinding met de binnendijkse bult. Over de toekomst van de oude steenfabriek Emptepol lopen de meningen uiteen. Behoud van de karakteristieke elementen schoorsteen en ovens is wenselijk. De eigenaar was niet aanwezig bij het werkatelier.

Opbrengsten rondetafelgesprek vaarweg Schuttevaer - Rijkswaterstaat

In het rondetafelgesprek met Schuttevaer en Rijkswaterstaat werd benadrukt dat de vaarweg van de IJssel smal en bochtig is met vooral dicht bij het splitsingspunt een hoge stroomsnelheid. Voor de scheepvaart betekent dit dat elke maatregel die de vaarweg verder versmald of plaatselijk aanzanding veroorzaakt onwenselijk is. Dit is een flinke beperking bij het realiseren van natuurvriendelijke oevers, nevengeulen of waterkrachtturbines. Echter, in binnenbochten, met behoud van stenen onder water en met de nodige technische voorzorgsmaatregelen zoals schermen tussen de kribben, zijn natuurvriendelijke oevers waarschijnlijk wel mogelijk. Nevengeulen zijn acceptabel zolang ze niet te veel meestromen.

Bij het knelpunt invaart Steegse Haven is het kiezen uit twee kwaden: nu ongewenste ondieptes door sedimentatie maar ingeval van een maatregel daartegen (damwand) ontstaat mogelijk een lastiger invaart. De bocht bij de Koppenwaard kwam als nieuw knelpunt naar voren. Door de knik in de vaargeul is het tegemoetkomende scheepvaartverkeer slecht zichtbaar. Dat vraagt op deze plek altijd voorzichtig manoeuvreren.

